

je pratikar po pravični vzdržnosti opustil ona znamenja. \*) Da bi zgube ne imel, priložil je tedaj drugo leto zopet tu pa tam, po zimi kako rokovico, poleti kak slamnik itd.

Te vraže je zasmehoval že Fišart, ko je 1574. l. prerokoval, da bo v prihodnjih letih drevje prej cvelo nego obrodilo — da se bo žito bogatinom precenó, revežem pa predrago zdelo — da bo grom bolj bučal ko blisk — da bodo tudi črne krave belo mleko dajale itd.

Bere se pa, da je že Teofrast, Aristotelov učenec, nabral grška znamenja in pravila za vreme, ktera je potem Arat v lepi vezani besedi priobčil. Ta pesem je bila starim Grkom in Rimljanom tako priljubljena, da ga ni bilo omikanega, ki bi je ne bil znal.

Na gospódo letijo mnogovrstne prislovice, deloma psovke, na priliko:

*Vrana vrani oči ne izkljuje.*

*Velika tica velicega gnjezda potrebuje.*

Dostikrat mora pač velika tica z majhnim gnjezdom biti zadovoljna, med tem ko se pritlikovka v prostornem šopiri.

*Senca visocih dreves se daleč ruzteguje.*

*Kdor hoče visoko priti, mora trden v glavi biti.*

Pošten Slovenec črti hinavstvo, mlačnost:

*Kdor se veliko po kolenih driča, se kmalu dela naveliča.*

*Kdor oltarja ne vidi, peči se uklanja.*

Poln spoštovanja pa je do Bogá in vere. Vsegamogočnost božjo izrekujejo prislovice:

*Ce Bog hoče, tudi motovilo počí;*

*Njemu moraš potožiti, ki ti more preložiti —*  
previdnost božjo naznanjajo te-le prislovice:

*Človek obrača, Bog obrne:*

*Bog oblači, Bog prevedrí —*

modrost božjo izrekuje:

*Bodljivi kravi Bog ne dá rogov —*

svetost in pravičnost njegovo:

*Bog že vé, komu perje lomi —*

dobroto njegovo očitajo:

*Bog ena vrata zaprè in sto družih odprè —*  
nepremennljivost njegovo razodeva prislovica:

*Ce Bog roke ne stegne, vsi svetniki ne prikoledujejo.*

(Dalje prihodnjič.)

## Slovansko slovstvo.

\* 9. list časnika „Svetozor“, ki z ilustracijami izhaja v Pragi, je prinesel obraz prevzvišenega škofa Josipa Strossmajera in življenjepis njegov. Slika preslavnega moža, mecena jugoslavenskega, dike slovanske, je tako izvrstna, da nismo še bolje videli, in vredna, da si jo omisli vsak častitelj njegov. Iz življenjepisa posamejše „Novice“ drugi potnekoliko črtic.

\* „Vinogradar“ (vinorejec) se zove knjižica v hrvaškem jeziku, ki blizu 13 pól debela je ravnokar na svetlo prišla v Varaždinu, sestavljena po Drag. Stražimiru, župniku Doljno-Zelinskem; cena mehko vezani knjigi je 50 krajc. Natisnjen je bil „Vinogradar“ vprvo v vrlem gospodarskem časniku „Pučki Prijatelj“. Hrvati si nadjajo dobrega vspeha iz te dobre knjižice za vinstvo svojo; koristno bi bilo, da tudi naši vinorejci zlasti dolenski sežejo po njej, ki jo po omenjeni ceni lahko dobijo iz Varaždina od sl. vredništva „Pučk. prijatelja“.

## Dopisi.

**Iz slov. Štajarja.** — Iz Radgone smo izvedeli, da je ondod 26 slovenskih občin, ki so dozdej sloven-

\*) Res je!

Vred.

ske prestave zakonov dobivale, naročilo si nemški „Reichsgesetzblatt“. — Čudna prikazen! Ako naši rodoljubi ne vedó za-njo, trebalo bi, da bi pozvedeli, kaj je tega krivo.

**S Pivke 24. sveč.** —ski. — Nate tudi iz našega kraja en komentar k dopisu „iz Senožec“ v 7. listu „Novic“, ki kaže, da odsle bi, ako bi šlo po glavi onega nemčurja, mi Slovenci še „lajali“ ne, kakor nas je pred dvema letoma stara „Presse“ obsodila, ampak celó „rigati“ bi morali. Njemu je „osel“ vsak, kdor se ni zagrizel v nemškutarijo. Žive priče temu so tukaj na Pivki; lansko leto je oni nemčúr v pošteni družbi pri kozarcu dobre vremščine srdito psovati začel narodnjake naše, voditelje naroda našega, in celó osebno; med drugim je tudi prejšnjega vrednika „Novic“ z „oslom“ pital zato, ker so ga v nekem listu pri neki priliki „napačno“ titulirale!! Izlival je svoj žolc zarad tega tako, da je bilo čudo, da dobrodejna vremščina more človeku tako na jetra vdariti!

**Iz Notranjskega 20. febr.** (O šolskih zadevah.) Mislilo se je, da se bo stanje ljudskih šol kaj zboljšalo, kar so se nove šolske postave osnovala. Al, žalibože! skoraj nič se niso. V marsikterem kraju je otrok skoraj do 400, kateri bi morali šolo obiskovati. Ako bi otroci redno in vsi v šolo hodili, morali bi se najmanj trije učitelji postaviti, da bi se moglo kmetijstvo, zemljepisje, zgodovina, naravoslovje, geometrija, in sploh taki predmeti boljše obdelovati, katerih človek potrebuje za vsakdanje življenje in za sedanjost omiko. Pa saj bi tudi eden ali dva učitelja kaj storila, da bi le otroci redneje šolo obiskovali. Kako bodo pa otroci redno v šolo hodili, ker se le malo zgodi od gosposke in šolskih nadzornikov, čeravno učitelj naznani zanikerneže. Bil je sicer letos tudi zadržek zarad hude zime, ktera nas je hudo privijala. Kriva bila je tudi pomanjkava drv za vsakdanjo kurjavo. Kar se drv tiče, morali bi posebno župani skrbeti, da bi se drva že v jeseni šoli oskrbela, da se dobro posušijo, pa ne še le takrat dovaževati jih, kedar je že sneg in hud mraz. Sej se lahko vé, koliko gorkote dajo sirova drva v tako hudem mrazu! Al saj še takih ni bilo! V marsikterem kraju so morali zarad drv po več dni šolo zapreti. Iz tega se razvidi, kako se more pri tako slabem šolskem oskrbovanji in obiskovanji napredovati. Otroci se komaj toliko brati naučé, da abecednik ali kake male molitvene bukvice berejo, in to se še večidel le iz glave naučé. Dokler se ne bo skrbelo za boljše obiskovanje šol, dotlé je vse učiteljevo prizadevanje prazno. Kaj more učitelj storiti, če ima večí del prazno šolo; na koncu leta pa vendar hočejo, da bi otroci prav dobro znali. Tudi to nikakor ni na korist ljudskim šolam, da so se šolska darila odpravila, ki so bila veliko veselje in podbuda otrokom. Nekteri učitelji so mislili, da bojo imeli boljše čase, ko ne bode več pod duhovsko oblastjo. Al do zdaj se je še kaj malo zboljšalo, lahko rečem, da je še slabeje. Duhovščina se na več krajih noče mešati v šolske reči, novi nadzorniki pa tudi le malo storé. Kako bojo pa kaj storili, saj so večidel okrajni glavarji taki, da pedagogičnih reči skoraj nič ne razumejo, pa jim tudi zameriti ni, ker se niso učili. Šolski inšpektorji pa nekteri bi se najraje oponašali s svojo metodo; nahajajo se še celó taki, katerim so naši narodnjaki hud trn v pèti zato, ker ljudsko šolo zahtevajo narodno. (Kon. prih.)

**Iz Materije 26. sveč.** —č— Deželna vlada je naše občinske volitve od 28. in 29. grudna l. l., kakor so prerokovale „Novice“ v 7. listu, res ovrgla; tedaj bode „izvrstni“ naš župan še par mesecev na svitem stolu, občanom v neizrekljivo „veselje“ sedel vkljub sijajni nezaupnici, ktero mu je občina izrekla pri zadnjih volit-

vah s tem, da še za namestnika zbornikovega ni bil izvoljen. Pa saj je volitev ovržena, in nadja se, da mu bode v drugič — bolj po sreči šlo! Da je njemu vse mogoče, že je izustil, le — verjetno ni, kajti prepričan sem, da vsaki volilec, spozna svojo dolžnost, k volitvi pride ter ostane mož beseda. Saj tega se menda ne nadja, da bi se mu posrečilo nasprotnike svoje z denarjem ali vincem podkupiti, da bi za-nj glasovali; privrženci njegovi bodo pa makar pri desetih volitvah vedno v manjšini, kajti celó malo je taci, ki so prepričani njegove sposobnosti o vodstvu občinskih zadev; pokazal je svojo nezmožnost pri mnogih prilikah in to ravno tudi pri zadnji volitvi, ktero je vlada ovrгла. Med drugimi vzroki je neki bil tudi ta, da vse njegovo in njegovih pisarjev delo pri volitvah je bilo kot nepravilno spoznano, tedaj ovrženo. Ne čudimo se drugim nego gosp. baronu Marenzi-u, kateri so zapisnik glasov tako natančno pisali, da smo jih milovali zaradi velikega a brezvspešnega truda, kteremu so se podvrgli sedanjemu županu v ljubav. Menda pa je bilo res to, kar se je sploh opazovalo, da so z nosom pobrisali to, kar so z roko pisali (istina!) Kako mora biti legalna taka volitev? In g. baron so menda že sumili kaj tacega, ker, od nasprotne stranke voljeni, niso hotli volitve sprejeti. Kaj družega, se vé, da je bogatemu našemu županu, pri katerem je bila že trikrat hišna preiskava. — Občani, volilci! občinsko starešinstvo je važna stvar; županija zna biti ali dobra mati ali pa mačoha občini. Sam sebi je na škodo, kdor pri volitvah ne voli mož, ki so zaupanja vredni. Pokažite sijajno, da le blagor domačije je vam kompas, ki vas vodi pri volitvah! — V nedeljo 6. marca t. l. so povabljeni domoljubi z bližnjih in daljnih vasi na prijazen pogovor v Materijo; posvetovalo se bode o čitalničnih pravilih, ktere je treba deželni vladi v potrjenje predložiti. Kakor hitro se pravila potrdijo, se bode oklical občni zbor družabnikov.

**V Radolici 18. sveč.** (*Slovenci posnemajte prebivalce Kamne gorice!*) Potovaje po Gorenškem sem prišel tudi v Kamno gorico, rojstni kraj našega neutrudljivega borilca za narodno stvar. Povedal sem g. Janezu Toman-u, ondašnjemu fužinskemu posestniku, zakaj da sem prišel, in glejte! v kratkem času vedelo je za to vse fužinarstvo. Prišlo se jih je vpisat v podedovanjska društva še isti dan 34. Večidel so vpisali starši svoje otroke, vedoči, da jim drugače ne bodo mogli nič prihraniti, ker se le od tega živé, kar s kladvom v roci zaslužijo. Plačali bodo po krajcarjih lahko, in čez 15 let bodo dobili vendar lepe denarce skup. — Da bi pač vsak oče posnemal Kamnogoričane, ki so pri prvi priložnosti pokazali, kako zeló skrbé za prihodnost svojih otrok! — Ob enem naznanjam tudi, da zastop „Slavije“ so prevzeli naslednji gospodje: Za Škofjeloški okraj Blaž Mohar, za Kranjski okraj Jože Cuzak, za Kropško okolico France Pirc, za Radoliški okraj Janez Toman.

Jan. Jereb,

uradnik in organizator „Slavije“.

**Iz Kostelja 23. sveč.** — Prebiraje imenik duhovnov škofije ljubljanske, sem naposled med številom različnih vernikov na Kranjskem, našel zapisanega enega celega — žida (juda). Naj „Novicam“ povem, da ta samčé ima že tudi par, in sicer v naši občini, v fari Banjaloki. Kornicer iz Broda pri Kulpi je v Banjaloki napravil podružnico svojo in vzel je ondi v najem hišo in štacuno za 6 let. Tako se bodo, kakor je videti, po novih temeljnih postavah vendar le nazadnje židje na Kranjskem zakotili ter deželo osrečili enako Poljski. Ali se bo naš občinski odbor tej naselitvi ustavljal ali ne, ne vemo, pa težko da bi imel pogum, posebno zdaj, ko mu je glava bolna. Našega župana Žgr. so namreč

spravili v preiskavo zavoljo nekega službenega pisma, ki ga je naredil; §. 26. obč. reda pa pravi, da kdor kaj tacega stori, ne smé več županovati, dokler je v preiskavi. Čudimo se tedaj zeló, čeravno ta preiskava že nekaj tednov traja, da ces. okrajno poglavarstvo župana vendar ne odstavi. Nam bode jako po volji, da dobimo družega župana, ker sedanji nikakor ni za nas; on le vse preveč ravná po svoji volji in znabiti po volji visokega svojega prijatelja, okrajnega glavarja kočevskega. Čemu je potem občinski odbor? Že od julija meseca nismo imeli obč. zbora, nobeden od onega časa ne vé, kako se gospodari z občinskim premoženjem, in čeravno §. 66. vелеva, da, ko leto izteče, mora župan zadnji čas v dveh mesecih odboru račun položiti, do danes tega še ni storil, in tudi še ne kani storiti. Vse se tedaj godí, kakor on sam hoče, in ne bojí se očitno in to odbornikom v obraz povedati, da mu ni mar za odboro ve sklepe, — on je popolnoma samovladar! — V nedeljo nam je obč. sluga pred cerkvijo povedal, da je gospôsko volja, obresti od leta 1862. do 1868. odposojila iz francoske vojske razdeliti onim, ki se izkažejo, da imajo pravico, kaj dobiti. Ljudjé pa ne vejo in jim ne gré v glavo, kako to dokazati, ker nihče nima v rokah tudi najmanjšega pisma ne, s kterim bi to dokazal. Zato se čuje sploh sumljivo govorjenje. Stari moške pomnijo, da komaj enkrat so dobili take obresti, in računajo, da bi zraven teh 6letnih imeli dobiti še obresti od kakih 30 let. Govorí se namreč, da je bilo prejšnjemu županu in pokojnemu fajmoštru Jerinu naročeno od gospôske, sprejeti obresti in jih razdeliti, pa gospod fajmošter se je menda posla bal in je raji vse pri miru pustil. To je bilo pred 9 leti. Par let potem je pokojni gosp. Lauter opomnil svojega brata, ki je onda fajmošter bil v Banjaloki in prvi svetovalec županov, naj se obresti brzo vzdignejo, sicer propadejo, ker v kratkem bodo zastarali. Na to je gosp. L. naprosil okrajnega poglavarja, da je denar v Ljubljani vzdignil in ga spravil v Kočevji, kjer še danes leži, da nam celó nič ne hasne. Ker se zdaj ljudem ponujajo obresti od poznejših let, zato so vsi trdno mislili, da ta denar je šel kam, kamor bi ne bil smel iti, in pripravljajo se spraviti ga na dan ali saj izvedeti, kaj je pregrešil, da je revež toliko let zaprt. Da se v tako važnih zadevah vzacemu sumičenju v okom pride, treba odkritega ravnanja. Zato pa nam je pred vsem treba novega župana, novega odbora. „Novice“ pa lepo prosimo, naj nam povedó, kar one vedó od omenjenega francoskega denarja.

Kosteljski.

— (*Odgovor vredništva*). Bralci „Novic“ se spominjajo iz obravnav lanskega deželnega zbora, da je dr. Razlag zaradi teh posojil iz francoske vojske do deželne vlade vprašanje stavil in da je vlada odgovorila na to vprašanje, rekši, da bode delala na to, da se, brž ko mogoče, ta zastaréla reč postavno dožene. Da se izvé, kdo ima pravico kaj tirjati od onega francoskega denarja, ni nikakoršne druge poti kakor te, da se pokličejo oni, ki imajo kaj tirjati. Kdor pa ima kaj tirjati, mora kakor pri vsaki drugi tirjatvi, tako tudi pri tej s pismi spričati, da ima toliko in toliko dobiti. Al to spričanje je čez toliko let malokomu mogoče, ker malokdo ima iz onih francoskih časov kako pismo v rokah. Do leta 1848., ko so še grajščinske gosposke bile, so one razdeljevale ta denar; ko pa so nehale grajščinske gosposke, je vlada to opravilstvo izročila cesarskim okrajnim gosposkam. One dobivajo za celi svoj okraj kapital teh posojil, z nalogo, da ga razdelijo med gospodaje, kateri se skazati morejo, da jim gré, ali da ga po postavi od 10. sept. 1858. leta izročijo občinam (soseskam), v kterih so nekdanji gospodarji Francozom kaj dali (take občine se imenujeje „kontribucijske ob-

čine“). Ta kapital pa si morajo občine shraniti kot glavinsko premoženje (stammkapital), od kterega smejo za potrebe svoje rabiti le obresti, in če bi pozneje kdo izmed sosesčanov spričati mogel, da mu gré od kapitala kak delež, ga mu morajo izplačati. Okrajni glavarji, ki so prejeli od vlade dotični kapital za svoj okraj, so prevzeli s tem dolžnost, da kapital razdelijo onim gospodarjem svojega okraja, ki se izpričati morejo, da imajo pravico do tega, ali če tacih ni, da ga dadó dotični kontribucijski občini; — dokler pa se to tako ali tako ne dožene, morajo prejeti denar na obresti naložiti, da ne leži mrtev, in so za to odgovorni. Če pa je župan za občine prejel denar, mora ga isto tako naložiti. Nam je od dveh okrajnih glavarjev znano, da so ta denar medčasno naložili v hranilnici. — To je razjasnilo po postavi; izvedeti je tedaj treba za gotovo najpred, kako in kaj pri vas, in potem postavno dalje postopati.

**Iz St. Vida nad Ljubljano 27. sveč.** — Večkrat se je že slišalo vprašanje tu in tam, kaj dela čitalnica šentviška, da ni ne duha ne sluha o njej, ali je morda že zaspala? Zato naj povem, da — Bogu bodi potoženo — je našo čitalnico res marsikaka grenka nezgoda doletela, kajti v enem letu je zgubila izvrstna dva pomočnika: tajnika Kunovarja in Josipa Kraljiča. Vendar pa, hvala Bogu! slovenske lipe tudi pri nas vihar nemilih nezgod ni omajal, temveč njene korenine še bolj vtrdil in njene mladike še bolj okrepčal. Dobila je še več udov, in kar je še važnejše, dobila je po hvale vredni skrbi našega učitelja tudi krepke moške čveteroglase, s kakoršnjimi se menda vsaka slovenska čitalnica sponašati ne more. Današnja „beseda“ je to lepo dokazala. Vvodu je nasledovala deklamacija, zložena po dr. Kreku; čeravno gotovo že pred več kakor desetimi leti spisana, bila je sedanji dóbi naše čitalnice tako ugodna, kakor da bi bila nalašč za to sestavljena; govornik je bil živahno pohvaljen. Pevci naši pa so se tudi izvrstno skazali, in ko so končali lepo pesmico „Žezulinka“, ni bilo ploskanja niti konca niti kraja, dokler je niso še enkrat ponovili. Tudi samospev „Strunam“ je sloveča naša pevka, Micika Novakova, tako krasno pela, da ni bilo pred mirú, dokler je ni ponovila. Pa tudi igra „Strup“ se je z veliko pohvalo izvršila. „Ljudmila“, ktera je prvokrat prevzela gledališčno nalogo, se je tako sponašala, da smemo veseli biti, da tudi za naprej ima v njej dobro moč čitalnica naša. Na kratko rečeno: vse se je prav po sreči izšlo. Spet živí šentviška čitalnica. Bodi jej čast in hvala! Hvala tudi rodoljubom, ki skrbijo to, da se ona kot kmetiška deklica more vvrstovati gosposkim „frajlicam“ v mestih.

**Iz Ljubljane.** (Deželna komisija za uravnavo zemljišnega davka po novi postavi) se je v Ljubljani 26. svečana ustanovila. Bili so v prvi seji pod predsedništvom c. kr. deželnega predsednika Conrada pl. Eybesfeldskega pričujoči od deželnega zbora kranjskega izvoljeni: dr. Karol pl. Wurzbach, deželni glavar, Peter Kozler, deželnega glavarja namestnik, dr. Etbin Costa, dvorni in sodniški advokat, Andrej Brus, knezoškofijski oskrbnik, — od c. k. finančnega ministerstva imenovani Janez Pajk, bivši c. k. okrajni glavar kot referent deželne komisije, Matija Bayer, zemljecenilni inšpektor, Tomaž Košir, posestnik in župan v Brezovici, Anton Böhm, grajščak in župan v Griču; zapisnikar je bil Jož. Hofman, c. k. finančni komisar, ki sicer spada v vrsto namestnikov. Za namestnike gori imenovanih odbornikov, ki pa le takrat pridejo, ako je unih kdo zadržan, je deželni zbor izvolil pl. Fr. Langerja, grajščaka v Pogančah, dr. Jož. Orla, c. kr. notarja v Ljubljani, Kar. Seit-

nerja, nadgozdnarja na Jesenicah in cdr. Razlaga, dvornega in sodn. advokata v Ljubljani, — finančno ministerstvo pa je izvolilo za namestnike gori imenovanega Jož. Hofmana, Kar. Pachmann-a, začasnega gozdocenilnega inšpektorja, Janeza Klinca, posestnika in župana v Šiški in Janeza Zajca, posestnika in župana v Cerovcu. — Gosp. predsednik je sejo začel z govorom, v kterem je povdarjal važno nalogo, ki je deželni komisiji došla po postavi od 24. maja lanskega leta. Namen te postave je novo pravično podlago dobiti za razmero zemljišnega davka — izvedeti tedaj kolikor je mogoče na tanko resnični čisti dohodek od vsacega zemljišča. Treba tedaj vsako zadevo razsojati prav po vesti in vednosti. — Poteem se je bral opravični red, po kterem bode komisija postopala; na to pa so zbrani udje obljubo storili na to, da po svoji najbolji vednosti in vesti hočejo delati v dosego postavnega namena. Zoper besede „v dosego postavnega namena“ se je ustavil dr. Costa, rekši, da postava ne govori od nobenega namena in da postava izrekoma ne veleva nobene obljube. Predsednik se pozivlja na naslov postave in obravnave državnega zbora, v kterih je namen preuredbe zemljišnega davka razjasnjen bil, ter pravi, da obljubo ukazuje finančni minister, kteremu je od Njegovega Veličanstva naloga dana, da izvrši postavo. — Ko sta o opravičnem redu dr. Wurzbach in dr. Costa še eno in drugo reč omenila, je predsednik rekel, da razglási, oklici itd. deželne komisije in okrajnih komisij se bodo vselej v slovenskem in nemškem jeziku naznanjali in da slovenske vloge se bojo vselej slovenski rešili, pa se vé, da vsaka stranka se sme posluževati kterega koli jezika. — Naposled je obveljal sklep, ki sta ga dr. pl. Wurzbach in dr. Costa še posebno podpirala, da zemljišča ljubljanskega mesta se bojo posebej cenila, posebej pa zemljišča ljubljanske okolice. — S tem je deželna komisija ustanovljena, okrajne komisije pa še niso vse. Odkritosrčno pa moramo reči, da nam nič kaj ni po všeči deželna komisija, kki jo je volilo finančno ministerstvo.

„Novice“ bojo na delovanje omernjenih komisij zmiraj obračale svojo pozornost; društvo „Slovenije“ pa bode te dni v obilnih iztisih po deželi razposlalo dotično postavo s potrebnimi razjasnili.

Stvar je silo važna!

— (Društvo za denarno pripomoč obrtnikom in rokodelcem) je v nedeljo imelo svoj letni zbor. Predsedoval je zboru društva predstojnik g. Janez Horak in zbor začel z govorom, ki je vreden, dla ga po večem delu priobčimo, ker v kratkih črticah popisuje zgodovino tega društva in kaže denarni stan njegov. Leta 1856. že, ko se je drugej po Avstriji šše malo mislilo na to, da bi se osnovala naprava, pri kteri bi rokodelci in manjši obrtniki, ki so v denarni zadregi, dobivali pomoči, je g. Horak prvi stopil na noge in s pomočjo nekterih blagih mož rokodelskega in obrtnijskega stanú osnoval to društvo, ktero ni le naa veliko korist rokodelcem in manjšim obrtnikom našim, temuč tudi na čast deželi naši, kajti po njenem izgledu in njenih pravilih so se osnovale enake družbe po družih mestih avstrijskih. Ko je to društvo se pričelo, niso mu denarničarji, ki se bahajo, da reprezentujejo „kapital“, prihiteli na pomoč, pomočniki so mu bili le sami rokodelci in manjši obrtniki, ki so mu za obrresti (činže) po 4 od 100 posodili prihranjene male zneske po 5, 10, 20, 50, 100 ali še več goldinarjev, ktere je društvo potem izposodilo rokodelcem in manjšim obrtnikom le za toliko više obresti, da je majhne stroške gospodarstva (saj vsi moške pri tem društvu delajo brez plačila) s tem dobičkom poplačali in še nekoliko tega presežka

na stran djalo kot lastnino društveno, tako imenovano „reservino zaklado“. In glejte! v preteklih 14 letih je to pohlevno, malo, pa nevtrudljivo in pošteno društvo brez bahatega imena „gewerbebank“ obrnilo v vsem skupaj za 1 milijon in 723.784 gold. gotovega denarja, in poleg tega, da je družba bila v potrebi pomočnica rokodelcem in obrtnikom skozi 14 let, si je prihranila 6512 gold., ki je zdaj lastno premoženje družbe in gotovo poroštvo onim, ki jej kaj na posodo dajo. To je delovanje, ki zasluži iskreno zahvalo, ktera gré vsem poštenjakom, ki iz začetka do danes žrtujejo svoj trud blagonosni napravi, še posebno pa gosp. Horaku, ki je ustanovitelj tega društva, njega 14 letni voditelj, njega skrbni oče. Zato je danes na pravem mestu bil predlog starega dr. Coste, naj mu zbor izrazi javno zahvalo za toliko koristno delovanje njegovo. Da je ves zbor pritrdil temu predlogu soglasno, razume se samo po sebi.

Al vrnimo se zdaj k govoru Horakovemu. Rekel je med drugim, da je društvo preteklo leto obrnilo 187.516 gold., po takem tedaj za 19.236 gold. več kakor prejšnje leto — in to je djansko znamenje, da ta inštitut ne gré rakove poti, ampak da napreduje, da čedalje več upanja vživa. Na posodo je društvo dalo preteklo leto 86.706 gl. in že pred izposojenim 100.800 gl. je obrok podaljšalo; imelo pa je društvo opraviti z 2702 strankami. Da je društvo pri izposojenem denarju sèm ter tje vkljub vsej skrbljivosti tudi kaka zguba zadela, ni čuda — je rekel govornik — kajti revščine je v našem cesarstvu dan na dan več, obrtništvo peša, zaslužka čedalje je manj, davki so silni, in Ljubljana je v preteklih letih zgubila mnoge naprave, kiso rokodelcem in obrtnikom dajale zaslužka. Poglejte le v gruntne bukve, ki so najresničnejše kazalo, kako stoji kdo s premoženjem, in videli boste, kako so se mnoge hiše obrtnikov zadolžile v preteklih 15 letih. Nasproti pa pogrešamo naprav, ki bi povzdignile omiko rokodelcev in obrtnikov in po njej pomagale obrtnijstvu na noge; mi nimamo šol za posamesna obrtnijstva, niti više tehniške učilnice, obrtnijske družbe itd. Tudi národní razpor ni morebiti brez krivde — utegne kdo reči — al tudi pred 14 leti, ko smo društvo začeli, ni kraljevala po vse sloga; čevljarski mojstri so bili razcepljeni v dva tabora, kar je mnogo over delalo — vendar premagali smo vse, prijatli moji; — na božjem blagoslovu sloni vse.

Govor predsednikov, ki se je držal praktičnega stališča in se ni sprehajal v praznih frazah, kakor se razhaja marsikak ministersk nastopni govor, bil je z velikim zadovoljstvom sprejet.

Naznanil je potem sklep družbinega računa od leta, ki je natisnjen v sporočilu, iz ktere se razvidi, da je 355 udov vložilo lani 20.164 gold. 43 kr., 78 udom pa je bilo izplačanih 11.673 gold. 41 kr., — na pòsodo pa se je dalo 531 posojil v znesku 86.706 gold. Ker društvo izposojuje denar z obresti po 6 od 100 gold. in za provizijo jemlje še  $\frac{1}{4}$  odstotkov, je društvu po tem došlo 3421 gl. 58 kr. dohodka; rezervina zaloga se je lani pomnožila za 411 gold. 33 kr. — Gosp. Pakič je bral sporočilo, v katerem on in gospoda Šventner in Ferd. Bilina, ki so bili za preglednike družbinega računa izvoljeni, zboru naznanjajo, da so račun našli natančno narejen in vse v bukve prav zapisano.

Predsednik Horak je poročal potem o nekterih sporočilih, ki so od zunaj došli družbi in predlagal, naj zbor velecenjenega predsednika dunajske trgovske zbornice gosp. Rekenschuss-a in pa g. Heilingera, predstojnika enake koroške družbe, izvoli za svoja častna uda. To se je tudi soglasno zgodilo. — Ko je zbor pritrdil letno miloščino že onemoglemu pa zve-

stemu svojemu služabniku Tišini, so se volili namesti 4 po pravilih izstopivših odbornikov novi odborniki in 3 pregledniki družbenih računov. Izvoljeni so bili vsi sopet, namreč kot odborniki gospodje Pavel Auer, Jakob Počivavnik, Matevž Schreiner in K. Tambornino, — za preglednike pa gospodje Mih. Pakič, Jože Šventner in Ferd. Bilina.

In s tem je bil zbor končan. Mi društvu želimo dober napredek vprihodnje in dostavljamo željo, naj bi to domoljubno društvo čedalje več našlo podpornikov, kajti čem več se pri njem naloži denarja, temveč ga more rokodelcem v potrebi na pòsodo dati. Naj tedaj naši rojaki ne nakladajo denarja samo v hranilnico, naj ga naložijo tudi pri tem društvu, kjer je, kakor 14letne skušnje učé, varno naložen in obresti (činža) dobivajo po  $4\frac{1}{2}$  od 100 — tedaj pol gold. več.

— (*Delavsko društvo*) se je pričelo 20. dne u. m. z občnim zborom. Zdaj pa, ko je čas vpisati se v društvo, kakor slišimo, se pričkajo tù in tam: kdo da spada med delavce? „gehülfe“ — tako trdijo eni — je več kot „geselle“ in ti in uni so več kakor „arbeiter“ (delavci), češ, da delavci so le oni, kateri se najemajo zdaj za to, zdaj za drugo delo v mestu, na polji itd. O tem, kdo je delavec v širjem pomenu, ne bi móglo prepira biti; delavci smo vsi, ki si z glavo ali rokami kruh služimo; le on ni delavec, ki samo vživa to, kar mu je oče ali kdo drug zapustil. Iz tega pa se očitno vidi, da tako imenovana „delavska društva“, katerih pomen še ljudém ni jasen, ne izvirajo iz nikake žive potrebe, marveč so stvar nove ère in le tuji cepovi na domača drevesa. Pa tudi pravila (štature) drugej so drugačna kakor pri nas. Po pravilih ljubljanskega društva ima delavsko društvo prav tak namen kakor naša že več let obstoječa družba katoliških rokodelskih pomočnikov (kat. Gesellenverein). Čemu tedaj še drugo enako društvo? Kdor je delavsko društvo organiziral, ali ni vedel za že obstoječe rokodelsko? ali mu je pa morebiti vlada z dostavkom „brez politike“ zasuknila stvar drugače?

— (*V ljubljanski škofije*) je po letošnjem imeniku 17 kanonikatov, 194 fará, 81 lokalij, 3 vikarij, 11 starih kaplanij, 19 ekspozitur, 230 kooperatur, 6 manemisarij, 42 beneficijev, 308 duhovnijskih cerkev, 1008 podružnic, 7 samostanskih cerkev, 161 kapel, 498 duhovnih pastirjev, 27 pri družih opravih, 52 v pokoju, 21 v družih škofijah, 17 duhovnov iz družih škofij, 55 redovnikov, 68 redovnic uršul. družbe, in 28 usmilj. sester, ter 526.876 duš. Avgustanci in Helvecijani 304, nezedinjenih Grekov 235, 1 Izraelec. Prazni kanonikati so 4, fare 4, kaplanij 20, stara kapl. 1, ekspoziture 3, kooperatur 52, manemis. 4, beneficijev 12.

— (*Poslavljenje*.) Po naznanilu „Danice“ so politične občine na Dolenskem: Stariterg pri Poljanah, Radenice, Dol in Dolenja podgora izvolile gospoda dr. J. Sterbenca za svojega častnega občince zavolj zaslug, ktere si je pridobil za ondotno šolsko bukvarnico; zapisal jo je že pred več leti za dosmertnega uda v družbo sv. Mohora in ji podaril raznoterih bukev slovenske literature. Imenovana knjižnica šteje že do 200 knjig.

— (*Novopečena modrost „Tagblattova“*) se je unidan pod naslovom „Selbstkasteiung“ prikazala na „liberalnem tandelmarktu“, kjer gospoda Dežman in Käsbacher svojo robo prodajata vernikom svojim. Slovenski jezik v pisarnah deželnega odbora jima je strašansk trn v peti; vendar tega nočeta reči, zato pa svoje „bolečine“, ker je pustni čas, spuščata pod družimi maskarami na dan. Ena maskara bila je ta, da sta rekla: „slovenski jezik ni pripraven za kancelije, da bi pregnal više izobraženega nemškega“, — druga maskara

pa je skočila s tem-le obrazom na „liberalni tandelmarkt“: „za kancelije pristrojani slovenski jezik bi izgubil narodni svoj značaj (Volksthümlichkeit) in ne razumel bi ga potem narod slovenski“. — Na te pretveze rečemo le to-le: Čemu tista večna ohola baharija z „višo omiko nemškega jezika“, ker vendar veste, da bi morale nemške kancelije brž zapreti, ako bi morale uradovati vse le v nemškem jeziku! Saj ga ni hujega tatú kakor je v jezikovih zadevah Nemec. Naj to dokazemo le z nekaterimi kancelijskimi besedami, ki jih uradniki vsak dan rabijo za svoje, čeravno so ukradene iz družih jezikov: Journal, Archiv, Expedit, Registratur, Liquidation, Exhibit, Protokoll, Inventar, Rubrik, Videat, Commission, Cession, Recurs, Revers, Clausel, Obligation, Testament, Diät, Act, Offert, Vadium, Termin, Amortisation, Indorsat, Conto corrent, Depositen, Adjutum, Diurnum, Diurnist, Praktikant, Präsidium, Consignation, Controlle, Saldo, Rest, Absolutorium, Actuar, Ingrossist, Duplik, Replik, Pare, Original, Caution, Instanz, Datum, Licitando, Formular, Decret, Bilanz, Summarium, Certificat, Quote, Curatel, Fascikel, Conduite, Tergalnote, Charta bianca, collaudiren, controliren, incontriren, mundiren, legalisiren, fix, intimiren, anticipando, posticipando, appelliren, revidiren, sequestriren, vidiren, intabuliren, instradiren, contumaziren, inrotuliren, censuriren itd. itd. Naj našim kancelijam te besede vzamemo in sto družih in rečemo: „rabite nemške besede“, vprašamo Vas, kako bodo uredovale? Pojte tedaj rakom žvižgat s svojim „höher entwickelten“ jezikom in z njegovo „Volksthümlichkeit“ v uradih. In če na kritično rešeto denemo mnogo nemških kancelijskih besed, kako neumno so skovane, al neumnost je dobila kancelijsko pravico in zdaj se rabijo v „höher entwickeltem“ jeziku. Kaj neki na priliko pomeni kancelijsk „Buchhaltung“, „Buchhalter“? — kaj družega kot „bukve držati“. Tedaj je „Buchhalter“ mož, ki bukve drži — celi dan ali celi teden ali celo leto, in „Buchhaltung“ bi tedaj bila uradnija, kjer vsi „bukve držé“ — za „Brencljna“ bi bila to kaj dobra podobica. Razložite nam isto tako neumno „Flüssigmachen“ in „Flüssigmachung“ — ali bi ne bile cele povodnje po kancelijah, če bi ves denar bil „flüssig“?! In ali ne zasluži patent na kovanje uradniških besed, kdor je izkoval „Gerichtshof“ in enake?! Nemec se je te in enacih besed navadil; če tudi so prav neumevne, rabi jih, in ne misli si več na neumevnost njihovo. Ali ne bi bilo mogoče kaj tacega — ravno tako neumnega — skovati tudi jeziku slovenskemu? Menda prav lahko vsaki hip. Zdaj pa le še par besedi o „Tagbl.“ zahtevi, da kancelijski slovenski jezik bi moral prav „volksthümlich“ biti. Dobro! „volksthümlich“, to je, narodu prav lahko umeven naj bode in besede v duhu narodnega jezika narejene, ako jih narod še nima. S tem se pa po gori navedenih dokazih ponašati najmanj more nemški uradni jezik. Če pa mislite, da takrat je kaka postava, kak ukaz, kak razglas v umevnem slovenskem jeziku pisan, kedar postavijo, ukaz, razglas vsak Slovenec razume, moramo vam v obraz reči, da sami ne veste, kaj zahtevate, ali pa ste tako hudobni, da od vsacega, tudi priprostega človeka zahtevate, da mora tako učen biti, da vse stvari razume, za ktere gré v kancelijah in ki jih razglašajo kancelije. Če kdo ne razume stvari, kako bode razumel besedo? In v tem tiči ona znana hudobija, s katero nemškutarji sleparijo naše župane in druge ljudi, rekoč: „kaj ne, da ne razumete te nove šprahé?“ — se vé, da ne razumejo tacih besed, ktere zaznamovajo take stvari, ki so jim neznane.

Človek mora stvar razumeti, potem more razumeti še le besedo. Nesite take postave v nemškem jeziku okoli vseh nemškutarjev po Ljubljani, in glavo vam stavimo, da med 100 jih 10 ni, ki razumejo nemške zakonike. Nevednega kmeta kak širokoustni nemškutar brž oplašči, ker revež misli, da mora vse razumeti, čeravno se ni nič ali celó malo učil.

To v razjasnilo „Tagbl.“ nemškutarskih zvijač.

— (Gosp. dr. Toman) je za dva dni iz Dunaja prišel v Ljubljano.

— (V čitalnici) je zadnji lepi bal v nedeljo presegel vse prejšnje, včerajšnja „Sokolova“ veselica z maškarado pa je posebno izvrstno pust končala.

## Novičar iz domačih in ptujih dežel.

*Iz Dunaja.* Državni zbor je tudi na ples šel pustne dni. Zbornica poslancev je tedaj za te dni odložila obravnavo pridobitvenega davka. Čedalje bolj nam kažejo razprave, da je napak, da se davkovske postave ne rešijo skupno; ugovora, da ta nova postava bode v obče boljše memo stare, zato ne verjamemo, ker zadnji cilj in konec vseh davkovskih postav je tudi ministru Brestelnu ta, da država — kaj več dobí.

— O političnih zadevah ni nič družega novega, kakor to, da voditelja českih Slovanov dr. Rieger in Sladkovsky ne gresta na Dunaj, kamor ju je minister Giskra v razgovor povabil, da bi se ž njima pobogal zaradi sprave s Čehi; zahvalila sta se za povabilo, rekši, da se morejo pogajati le z ministri, ki so prav mirnega duha in ki niso enostranski, in da bi v taki posvèt se morali poklicati tudi Moravani. Kakor „Neue fr. Presse“ — časnik dr. Giskre — piše, se bodo zdaj strune ostro napele zoper trdovratne Čeha, Poljakom pa se dovolilo precej tega, kar zahtevajo, pa tudi nezadovoljnim Slovincem se bode vrgel kos, da se potolažijo, Tirolce pa bodo že spokorile direktne volitve. Tako piše organ dr. Giskre — vprašanje je le veliko: ali ne dela „brez birta rajtenge“? V Beustovi stari „Pressi“ piše Giskri ves nasprotni veter. — V odboru, ki pretresa resolucijo poljsko, se sama prazna slama mlati; eden družega skušajo za nos voditi. Kmalu se bode videlo, kdo nazadnje ostane na cedilu. — Direktne volitve ministerstvo po sili hoče; al za te se potrebujete dve tretjini glasov v državnem zboru; ali jih dobí ali ne, se še ne vé, kajti očitno je pred svetom, da sedanje ministerstvo stoji na čedalje slabelih nogah. Dokler mnogonarodna Avstrija ne dobí ministrov, katerim je geslo „justitia regnorum fundamentum“, je vsak „ausgleichsverfahren“ jalovo mešetarenje.

*Iz Rima.* — 17. u. m. se je slovesno odprla razstava umetnih cerkvenih izdelkov v samostanu sv. Marije. Vsi kardinali in škofje kakor tudi mnogo rimske gospôde so bili povabljeni. Ob 1/2 11. uri je prišel papež; kardinal Berardi z razstavnim odsekom ga je vodil po sila prostornih, krasno okinčanih dvoranah, kjer so na ogled stavljenе res lepe reči. V dvorani „academia di S. Lucca“ so se sv. oče vsedli na prestol in v dolgem govoru povdarjali, da iz omike narodov izvirajo vede in umetnosti, omika pa se ne more misliti brez vere; vera pa je zmirom ista in se ne preminja po razmerah časa, zato tudi za vero nikdar ne pride 1789. leto. Govor ta je bil sprejet z navdušenim „evviva il Papa Re!“ (živio papež kralj).

*Turčija.* — Turška vlada je blizu 35.000 vojakov postavila okoli Bosne, Hercegovine, Črnogore in Srbije; zategadel pa se tudi Srbija oborožuje in bode skoro imela do 80.000 vojske svoje na nogah.